

- [Umaci i prelievi](#)
 - [Jela s dopovima](#)
 - [Salatni prelievi](#)
 - [Umaci](#)
- [Zamka](#)
 - [Kiselu](#)
 - [Slatko](#)
- [Horoskop](#)
- [Vodič](#)

Pretraži portal Dugo Selo...

IZRADA I ODRŽAVANJE INTERNET STRANICA

digitalni marketing

80% VAŠIH KLIJENATA SVOJU ODLUKU O VAMA DONOSI ONLINE

60% TROŠKOVA FINANCIRANO KROZ VAUČERE ZA DIGITALIZACIJU

Povijest tkana jedno stoljeće: Izabrane teme iz povijesti esperantskog pokreta - zaštićenog kulturnog dobra Republike Hrvatske (4)

[dugoselo.info/Vijesti - Hrvatska Kultura](http://dugoselo.info/Vijesti-Hrvatska-Kultura)

DugoSelo.INFO News Portal 10.10.2023.

Zlatarevo zlato - prvi hrvatski roman preveden na esperanto (1911.)

Za nešto više od mjesec dana, 14. studenoga obilježiti će se 185. obljetnica rođenja velikog hrvatskog pisca Augusta Šenoa. On je obilježio svoje vrijeme, ali njegova djela aktualna su i rado se čitaju i danas. Zahvaljujući različitim inicijativama „Kuća Šenoa“ postaje još prisutniji. Njegovo najpoznatije djelo, povijesni roman „Zlatarevo zlato“ nastalo 1871. godine, svojevrsni je zaštitni znak Zagreba, koji je ubrzo preveden na nekoliko jezika: poljski „Złota dzieweczka“ (1880., Bronisław Grabowski), češki „Zlatníkuv zlatoušek“ (1879., Marija Fabkovič), njemački „Das Goldkind“ (1874., R. Podermanski; 1912., Olga Philipovič), slovenski „Zlatarjevo zlato“ (prvi prijevod 1895.; drugi 1906., Silvester Košutnik), esperanto „La trezoro de Ioraĵisto“ (1911. Fran Kolar-Krom). Dodajmo odmah ovdje, da je „Zlatarevo zlato“ na engleski prevedeno tek 2015. „The Goldsmith's Treasure“ (Neven Družakinja), a na španjolski 2020. „El Tesoro del Orfebrego“ (Adriana Ivana Smajić i Joža Vrjičak).

Spomenuti esperantski prijevod nastao je u prvom razdoblju esperantske književnosti (1887.-1920.), koje su najvećim dijelom obilježili prijevodi. Sam inicijator esperanta, Lazar Lužvig Zamenhof (1859.-1917.) je dao doprinos prevodeći od samih početaka razvoja jezika, tj. od 1887. godine. U prvom udžbeniku esperanta nalazimo prijevode Oče naša, dijelova iz Biblije. „Bitku za život“ Charlesa Dickensa preveo je 1891., a potom i „Hamleta“ Williama Shakespearea (1894.), „Revizora“ Nikolaja Gogolja (1907.). Zamenhof je preveo i „Razbojnice“ (Friedrich Schillera, 1907.), Ifigenija na Tauridi (Johann Wolfgang von Goethe, 1907.), „Marta“ (Eliza Orzeszko, 1910.), kao i „Stari Zavjet“, „Priče“ Hansa Christiana Andersena. Njegov primjer slijedili su i drugi pionir esperantskog pokreta Antoni Grabowski (1857.-1921.) preveo „Mečavu“ Aleksandra Puškina (1888.), operu „Halka“ Stanisława Moniuszko (1911.), „Gospodin Tadej“ Adama Mickiewicza (1918.) Vasilij Nikolajevič Devjatnin (1862.-1938.) preveo je pjesmu djela Aleksandra

Puškina „Boris Godunov“ (1894.-95.), „Poltava“ (1906.), „Ruslan i Ludmila. Širenjem esperanta i drugi značajni jezika prevode djela poput Homerove „Ilijadu“ (1895.), zatim djela Shakespearea „Ohja“ (1903.), Julije Cezar (1906.), „Makbet“ (1908.), Molièrea „Škrtac“ (1904. i 1907.), „Ženidba na sihr“ (1905.), „Don Juan“ (1905.), „Umišljeni bolesnik“ (1911.), Faraon“ Boleslawa Prusa (1906.), „Očevi i sinovi“ I. S. Turgenjeva (1909.), „Salome“ Oscara Wildea (1910.).

Ovim kraćim pregledom, iako je prijevoda bilo mnogo više, želi se ukazati na činjenicu, da su pioniri esperantskog pokreta birali djela koja su već tada bila važna ponajprije za njihovu nacionalnu književnost. K tomu, prijevodi na esperanto pokazuju da se esperanto od samih početaka koristi kao most preko kojeg se predstavlja kultura. Na tome tragu djelovali su i pioniri esperantskog pokreta u Hrvatskoj, te se u taj niz s pravom svrstava prijevod romana „Zlatarevo zlato“ koji tako ulazi u povijest, kao prvo djelo hrvatske književnosti u cijelosti prevedeno na esperanto.

Prevoditelj Fran Kolar-Krom bio je jedan od pionira esperantskog pokreta u Hrvatskoj. Rođen je 7. ožujka 1877. godine u Sedlacima pokraj Ptomača. Školovao se u Turnašici, Đurđevcu i Bjelovaru, a po završetku Pravnoga fakulteta u Zagrebu zaposlio se u Bjelovaru kao savjetnik u Financijskoj upravi. Prve kontakte s esperantom imao je za studentskih dana u Zagrebu, 1905. U Bjelovaru je osnovao prvu esperantsku grupu u Hrvatskoj (usp. *Enciklopedio de Esperanto*, str. 290). Njegovi tekstovi objavljivali su u lokalnim glasilima, među ostalima u bjelovarskom listu „Nezavisnost“ u kojem je vodio stalu rubriku posvećenu esperantu. Nakon Prvog svjetskog rata, 1919. godine dobio je premeštaj u Beograd kao inspektor u Ministarstvu financija, a nastanio se u Zemunu. Od 1923. godine imao je privatni ured kao financijski pravnik. Također je bio jedan od redovnih članova Esperantskog kluba u Zemunu, gdje je obnašao dužnost potpredsjednika. U Zemunu je i preminuo 12. kolovoza 1927. godine. (usp. *Leksikono de aktivaj jugoslavijaj E-istoj*, str. 107).

Roman „La trezoro de Iorajisto“ objavila je 1911. Nakladna tiskara Antuna Scholza u Zagrebu. Na početku esperantskog izdanja, odmah ispod naslova na unutarnjoj naslovnici otisnute su sljedeće riječi (prijevod):

„*Narčava, 24. rujna 1910.*

....., *predviđam potpunii uspjeh, zudeći prema stilu vašega pisma, ne sumnjam, da će LA TREZORO DE L' ORAJISTO' biti ustinu ukras naše književnosti“.* K. Bein (Kabe)

Ovo su riječi Kazimera Beina (1872.-1959.), poljskog okulista, leksikografa, prevoditelja „Faraona“, jednog od najvećih stilista ranog razdoblja esperantske književnosti koji je od 1906. godine bio je i potpredsjednik Esperantske akademije. Stoga su važne njegove riječi upućene Kolaru. No, nije poznato je li Bein imao kasniji uvid u sam prijevod, jer je 1911. napustio esperantski pokret, i nije se više bavio esperantom. (usp. *Enciklopedio de Esperanto*, str. 275). Za pretpostaviti je ipak da je i na njegovu adresu poslan primjerak tiskane knjige.

Iz ovog kratkog Beina pisma, daje se zaključiti kako se Kolar dopisivao s jednim od pionira esperantskog pokreta te mu predstavio ideju prijevoda. Također, iz tih nekoliko riječi daje se naslutiti da je Bein visoko ocijenio stil Kolarova izričaja na esperantu. U konačnici, vidimo da se Kolar duže bavio prijevodom, jer je radnevak Beina pisma rujan 1910., a Kolar uvodnik objavljen u knjizi potpisuje u kolovozu 1911.

Zanimjive su riječi kojima Kolar-Krom zaključuje svoj uvodnik: „*Brazda na književnom polju koju je saorao A. Šenoa, još nije pronašla pravog orača. Ako bi čudom Šenoa oživio, sigurno bi odlučno umočio pero te završio svojih oko 50 nezavršenih planova. I sada bi bio u prvom redu na južnoslavenskom Parnazu...“* (str. IX). One nam jasno predočavaju poimanje Šenoa trideset godina nakon njegove smrti.

U glasilu „Kroata Esperantisto“ imali smo više prilike vidjeti najave i reklame rječnika Danice Bedeković, kao i čitati o odjecima u drugim takovinama. Nažalost, isto ne možemo reći i za prijevod „Zlatareva zlata“, ponajviše stoga, jer je glasilo početkom 1911. prestalo izlaziti, a i sam pokret je pomalo gubio zamah. No, djelo je ipak bilo zamijećeno u esperantskim krugovima, pa se između ostaloga u Esperantskoj enciklopediji (*Enciklopedio de Esperanto*, Budimpešta, 1933.) spominje tri puta. Također, prijevod možemo naći i u katalogima velikih esperantskih knjižnica u svijetu. Zanimljiva napomena nalazi se u katalogu esperantske knjižnice Marca Vandena Bempt (Belgija). U knjižnici se nalazi i „La trezoro de Iorajisto“ s autografom *Ex libris W.Arll. Vanheugten; Za sjećanje na vaš dolazak u Sarajevo, vaš istomišljenik L...., Sarajevo 22.IX.1917.*

I za kraj dodajmo, kako je osim romana „Zlatarevo zlato“, na esperanto prevedena i pripovijetka „Karanfil s pjesnikova groba“ (prijevod Stanko Rukej, 1987.). Najranije djelo prevedeno i objavljeno na esperanto je pjesma u glasilu „Kroata Esperantisto“, a potom tri pjesme objavljene u prvoj antologiji hrvatskoga pjesništva na esperantu „Kroataj poeziajoj“ koju je preveo i uredio Mavro Špicar (1862.-1936.). I u drugoj antologiji „Kroatia poezio“ (1983.) nalazimo dvije pjesme u prijevodu naše ponajbolje prevoditeljice Lucije Borčić (1921.-2015.)

Napisala: Marja Belošević

Foto: Prijevod "Zlatareva zlata" snimila u "Kuci Šenoa", 2016., Marja Belošević

Tekst objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.

Prvi puta objavljeno na dugoselo.info

• POVEZNICE:

- [August Šenoa](#)
- [prvi hrvatski roman preveden na esperanto](#)
- [Zlatarevo zlato](#)
- [Izabrane teme iz povijesti esperantskog pokreta](#)
- [Povijest tkana jedno stoljeće](#)
- [Marja Belošević](#)

• PODIJELITE:

- [Share](#)
- [Tweet](#)
- [Email](#)
- [Share](#)
- [Share](#)

Prethodna vijest

[Rovodom Međunarodnog dana životinja Pet centar slavi 25. godina prijateljstva i posvećenosti voljenim kućnim ljubimcima u Hrvatskoj s Noćnom Arkom](#)

Sljedeća vijest

[Eat in – eat out, novi gastro koncept uz urbani Official Saknon Deli](#)

